

וי"ל דעולם אימא לך דאפילו הוא עצמו מותר לאכול אכילת קבע, והא דמשמע התם דאסור היינו דווקא בשדה דמצי אתי לידו חיוב, שיכול למרחו בשדה ולהביאו בביתו, וכי האי גוונא אתי לידו חיוב דאורייתא כשיראה פני הבית, אבל הכא מיירי כשהניסו במוץ וא"כ תו לא אתי לידו חיוב דאורייתא.

אבל קשה מהא דאמרין (ניל"ג יג, ה), הכניס שבולע לעשות מהם עיסה אוכל מהם אכילת עראי, משמע דוקא אכילת עראי, אבל אכילת קבע אסור אע"ג דהכניסו בשבולין. וי"ל הא דקאמר התם אוכל מהם אכילת עראי ר"ל קודם מירוח במלילות, וא"כ ראוי הוא עוד להתחייב במעשר אם יוציא אותו חוץ ואחר כך יכניסנו, דהשתא יראה פני הבית לאחר מירוח כשהוא בר ותבואה שלם.

מעשה בשפחתו של (מסיק) [מציק]. פירש רש"י אנס, כגון שדה שנטלוה (מסיקין) (נראה גרים - מציקין) (צ"ק קטו, ז ע"י"ט), פי' אנסין, והכא נמי ר"ל איניש אלמא וישראל הוה. וקשה דמה שייך הכא להזכיר אם הוא אלם אם לאו.

לכן נראה דגרסינן מסיק בסמ"ך כדגרסינן בתוספתא (אבלת פט"ו ה"ב), והיינו מוסק זיתים, וכן נראה יפה כדפ'.

ע"ב. וכו' כהן והציון בו. פירש רש"י אע"ג דכהן היה וכהנים מוזהרים על הטומאה, מכל מקום לא היה נזכר אותו כהן על אוהרה לנפש לא יטמא, וזהו דוחק. לכך יש מפרשים דהיה מיטמא משום דשמא קרובו היה. ונראה לר"ת דודאי כהן שוטה היה, וליכא למימר דקרובו היה דאין כהן מיטמא (בנפלים) (ולנפלים - בגרינין), משום דבעינן דומיא דאביו ואמו דכתיב (ויקרא כג, ז) לאביו ולאמו וגו' ודרשינן (מו"כ אמור פ"ח) מה אביו ואמו בני קיימא אף כל בני קיימא, לאפוקי נפלים דלאו בני קיימא נינהו.

מפני שחולדה וברדלס מצויין שם. וא"ת תיפוק לי משום דהוי טומאה ברשות הרבים. וי"ל דקיימא שהבור ברשות היחיד.

ומכל מקום קשה דהיכי מטהר ליה משום (ד)ספק, שמא גררוהו כנגד רגליו ואם כן הויא טומאה רצוצה וטומאה רצוצה בוקעת ועולה. ואם תמצא לומר דא"ת ביה פותח טפח ולא הויא טומאה רצוצה, אם כן מביא הטומאה בבור ומטמא הבהן, דקיימא לן דלהביא טומאה בעינן עליו פותח טפח.

וי"ל דמיירי דהבור הוא עומד ברשות היחיד אבל סביבות הבור ששם רגלי הבהן הוא (ברשות הרבים) ולית בחור פותח טפח. והשתא ניחא הכל, דמשום טומאה רצוצה ליכא לטמא, דהא הוי ספק טומאה

שיראה פני הבית לאחר מירוח דחוץ לבית, אבל אם נתמרח בבית שוב אינו חייב במעשר, (ו)אפילו אם חור והוציאו והכניסו דרך פתח הבית אינו חייב במעשר. ודווקא בהמתו, דכל אכילת בהמה קרוי עראי, אבל אדם דמצי למיכל אכילת קבע לא יאכל אלא אכילת עראי, אבל לגבי אכילת קבע הוא טבל.

וקשה דמאי קאמר מעיקרא אימר לא טביל, דמשמע איני טבל כלל, והכא אמרינן דטביל לגבי ידיה דלא מצי למיכל אכילת קבע, וכן אמרינן התם (פאה פ"ח מ"ו) דאפילו קודם קביעות גורן וגמר מלאכה מיתסרא אכילת קבע, וקאתי ספק מוציא מידי ודאי דרבנן, דחשבינן להו כודאי מתוקנין. ופירש הקנטרס דגבי איסורא דרבנן סמכינן אחזקת חבר שעשירן. ועוד יש לומר דהא דאמרין דלא מצי למיכל אכילת קבע היינו מדרבנן, אבל מן התורה מותר לאכול אכילת קבע, וכיון דהוא אינו אסור אלא מדרבנן אמרינן דספק מוציא מידי ודאי, אבל באיסור דאורייתא לא.

וקשה דהא לעיל גבי בדיקת חמץ דאין בו אלא איסורא דרבנן, דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי, ואפ"ה אמרינן דאין ספק מוציא מידי ודאי. וי"ל דמיירי בלא ביטול ויש בו איסור דאורייתא, וזה דוחק.

ותירץ הר"ר אפרים דהא דנקט בהמתו לאו דוקא, דאפילו הוא מותר לאכול אכילת קבע, והא דנקט בהמתו אורחא דמילתא נקט, דאין דרך בני אדם לאכול במוץ, ועוד דילא ביה מילתא להערים להכניסו במוץ ולהפקיע המעשר משום איהו גופיה, וא"כ לא טבילי לגבי ידיה, דהא דאמרין דקודם ראיית הבית אסור לאכול אכילת קבע היינו כשנתמרח בשדה, דמצי אתי לידו חיובא דאורייתא כשיראה פני הבית, אבל כשמירוח בבית דתו לא אתי לידו חיובא דאורייתא, אפילו אכילת קבע נמי שריא.

וראיה מהא דאמרין במנחות פרק ר' ישמעאל (סו, ה), גלגול הגוי פוטר מירוח הגוי אינו פוטר, משום בעלי כיסים, פי' עשירים המוכרים תבואתם בעוד שהוא במוץ לגוים ולאחר מירוח חוזרים וקונים מהם כדי להפקיעם ממעשר, ופריך חלה נמי, ומשני אפשר דאפי לה פחות מחמשה רבעים קמח והוי פטורה מחלה, ופריך תרומה נמי, אפשר דעביד לה כר' אושעיא, אלמא דאפילו לאדם נמי מפקיעם ממעשר, דאי לבהמתו דוקא קאמר ר' אושעיא, אי"כ מאי פריך התם תרומה נמי אפשר דעביד לה כר' אושעיא, משום בהמתו לחודה לא עביד תקנה.

וי"מ דאין זה ראייה, והתם הכין פירושה, תרומה נמי אפשר דעביד לה כר' אושעיא, ומה הועילו חכמים בתקנתן בדבר שאינו מאכל אלא לבהמה כגון שעורים ותבן דהא מצי עביד כר' אושעיא.

ולא נראה דהא אמרינן (פאה פ"ח מ"ו) מאכלין לבהמה ולחיה ולעופות עד שיתמרח, משמע אבל הוא אסור לאכול אכילת קבע.

גזירה שמא יניח עשר וימצא תשע. וקאמר בירושלמי (ה"ג) דהניחו במקום המשתמר חיישינן שמא מיד נטלו ושכח, ולא מצרכינן בדיקה.

תשע חנויות (וכו') ואינו יודע מאיזו מהם לקח ספיקו אסור. ופי' והכי נמי אמרינן גבי צבורין. וא"ת והיכי מדמה זה לזה, דמיירי לעיל גבי צבורין לענין בדיקה, וספק בדיקה דרבנן הוא וא"כ יש לנו לומר דאולינן לקולא, וגבי חנויות שאני (הכא) דאיכא איסורא דאורייתא ומשום הכי דין הוא שספיקו אסור. וי"ל דהתם נמי בתשע צבורין איכא איסורא דאורייתא, דמיירי דלא בטלו אי נמי אי מצי למיכל הכא מינה אי לאו דהוי ספק דאורייתא.

ובנמצא הלך אחר הרוב. וא"ת היכי אמרינן לעיל בתשע צבורין וכו' דהיכא דאתא עכבר ושקליה דספיקו אסור, דחשבינן ליה כקבוע, אמאי לא אמרינן דהלך אחר הרוב, כדחזינן גבי לקחו מן הגוי (חולין לה, ב) דאמרינן דלא הוי קבוע ואולינן בתר הרוב, כמו ובנמצא הלך אחר הרוב, ומאי שנא, דמה לי נמצא ביד גוי ומה לי נמצא בפי עכבר. וי"ל דהתם שאני דחזינן דשקיל העכבר באחד מן הציבורין אך לא ידיעין (ד)מהיכא שקל, ומשום הכי אמרינן דספיקו אסור לפי שהספק נולד בפנינו ממקום הקביעות. אבל גבי נמצא ביד גוי לא מיירי דשקל בפנינו, אלא מיירי דלא חזינן היכא שקל הגוי חתיכה זו, ולהכי אולינן בתר הרוב, וא"כ הא דקאמר בסיפא פירש ואתא עכבר ושקל דמותה, היינו משום דמיירי דלא חזינן דשקל, ולכך לא חיישינן ואולינן בתר רובא כדפ'.

וקשה דבפרק התערבות (נבחים ע, ב) אמרינן גבי נבחים שנתערבו (ב)חטאות המתות] ימותו, וכן שור הנסקל שנתערב עם אחרים, ופריך (שם עג, ז) וניכבשינהו כי היכי (ד)גימנינהו [דנינידו - גי'] וניהו כל דפריש מרובא פריש, ומאי פריך, הא חזינן (ליה) הכא דהיכא דחזינן ליה דמתיילדא ביה ספיקא במקום קביעות בשעה שפורש (ו)אסור כדפ'. וי"ל דהא דפריך נניכבשינהו הכי קאמר, וניכבשינהו כי היכי (דכי נידו) [דנינידו - גי'] ובשעה שינדוד נחזור פנינו לאחורינו כי היכי דלא חזינן ליה והוי שלא בפנינו. ודוחק הוא, דניכבשינהו משמע בכל ענין אפילו היכא דחזינן ליה, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא. וי"ל דלא דמי, דהכא שאני משום דהוי האסור מבורר ומשום הכי אי חזינן חיישינן, אבל התם האיסור וההיתר מעורבין זה בזה והאיסור אינו מבורר, להכי לא חיישינן אפילו פירש לפנינו.

ובהכי מיתרצא קושיא אחרת, דקאמר התם גזירה שמא יקח מן הקבוע, וקשה דאמאי לא קאמר הכא הכי, דהוי אסור כי נמצא ביד גוי גזירה שמא יקח מן הקבוע, אלא ודאי התם הוא דאיכא למיחש להכי,

ברשות הרבים וספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור. ומכל מקום אם לא היה הטעם דספק מוציא מידי ודאי, היה טמא מפני שמאחיל על הבור, ושמא הוא בבור והוה ליה ספק טומאה ברשות היחיד דספיקו טמא, שהרי הבור ברשות היחיד הוא.

ועוד יש לומר דלעולם מיירי דאית באמצע החור פותח טפה, וא"כ לא הויא טומאה רצוצה, ובצד החור אצל הבור לית ביה פותח טפה ואינו מביא טומאה בבור. וא"ת מאי פסקאן דכן הוא. וי"ל דאין הכי נמי דתתם חור דעכברים עשוי כן, בתחילתו קצר בכניסתו ובאמצע החור רחב.

אבל מכל מקום קשה, דכיון דבכניסתו הוא קצר בפחות מטפח משני צדי החור א"כ הויא טומאה אטומה והוה ליה טומאה רצוצה, כדמשמע בשמעתא דכוכין (צ"ג ק, ז) דקאמר נידון קבר המת. וי"ל דהני מילי כששם אותו בתוך החור לשם קבר, אבל הכא דלא שם אותו לשם קבר אינו נידון כאהל המת כמו קבר. כן נראה למורינו רבינו ה"ר פרץ נ"ע.

כמין נפל הפילה. פירש רש"י והוי ספק ספיקא, ספק אם הוא נפל ואם תימצי לומר דהוא נפל אימר גררוהו. וקשה על פירוש זה דהתנן במסכת טהרות (פ"ו מ"ד), מקום שאתה יכול להרבות ספקות וספק ספיקות ברשות היחיד טמא. וי"ל דלא דמי האי ספק לשאר ספיקות, דאמאי אית לן למימר שיש בו נפל. ועוד אפילו ספק גמור טהור, (דהאי ספק טהור) דהאי ספק דאימר אכלתיה עדיף משאר ספיקות, דספק הרגיל הוא וקרוב לודאי. ועוד דלא מפרכינן מספק מוציא מידי ודאי אלא היכא דהוי פלגא ופלגא, אבל האי ספיקא הויא כודאי.

נהי דודאי אכלוהו ההיא שעתה (אמר' שיורא) [אולי - ל] לא אמר' דשיורא - גרזינן] משיירא. וקשה דאמר בבשר לא משיירא. וי"ל דהא דקאמר הכא שיורי משיירא לא קאמר לעולם אלא ר"ל פעמים דמשיירא, והא דקאמר לא משיירא לא לעולם קאמר אלא פעמים לא משיירא. וכי תימא אם כן מאי שנא דלעיל אולינן לקולא והכא אולינן לחומרא. וי"ל דהתם שאני דהא אינו יודע בודאי דאיכא שם נפל, אבל הכא מיירי בידוע בודאי דאיכא שם ומשום הכי אולינן לחומרא.

בשלשה עשר לא משיירא. וא"ת והאמר לעיל דבלחם משיירא, ומיירי בליל ארבעה עשר דהוי כמו שלשה עשר דעדיין איכא חמץ בבית. וי"ל דהא דקאמר הכא דבשלשה עשר לא משיירא, ר"ל פעמים אינה משיירא, והא דקאמר לעיל דמשיירא, ר"ל פעמים דמשיירא. וא"ת מאי שנא. וי"ל דהתם שאני דחזינן דשקל ומשום הכי מצרכינן בדיקה, אבל הכא דלא חזינן דשקל לא מצרכינן להו בדיקה.